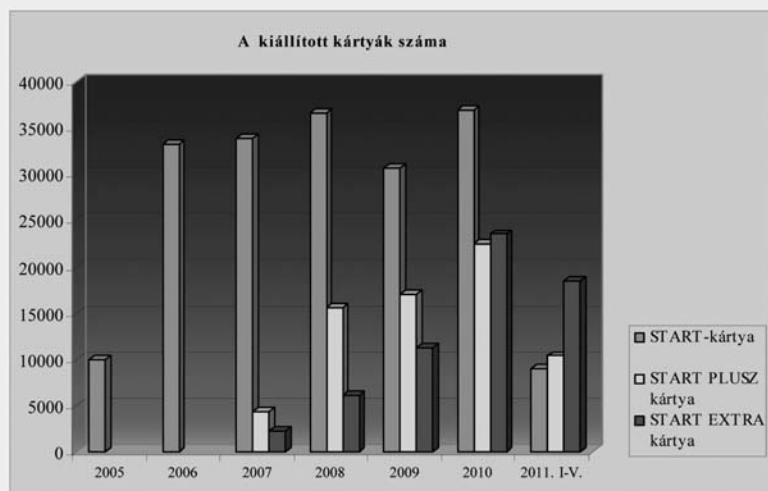

A START-kártyák hat esztendeje

Hat éve állította ki az állami adóhatóság az első START-kártyát, és négy esztendővel ezelőtt a START PLUSZ és START EXTRA kártyák első példányait. Alkalmat ad az évforduló a számvetésre, annak áttekintésére, hogy a kártyakiadás tapasztalatai alapján sikeresnek minősíthető-e az álláskeresők elhelyezkedését segítő START-program.

Az alábbiakban a száraz statisztikai adatokon túl ismertetem az egyes kártyák igénylésével kapcsolatban az elmúlt években felmerült gyakoribb kérdéseket, illetve röviden összefoglalom a jogosultság jelenlegi feltételeit is.

2005-től 2011. május 31-éig mintegy 190 ezer START-kártyát, 70 ezer START PLUSZ kártyát, és 60 ezer START EXTRA kártyát állított ki a NAV és jogelődje. Az adatok alapján a START-program egyértelműen sikeresnek minősíthető, már eddig is több százezer álláskereső elhelyezkedését segítették a kártyák.

Az adóigazgatóságok tapasztalatai alapján hétről hétre nagyszámú ügyfél érdeklődik telefonon és személyesen a kártyajogosultság feltételei iránt. A kártyák igénylésére szolgáló T34START jelzésű adatlap útmutatója részletesen ismerteti a jogosultság szabályait, de sokan kérnek szóban is felvilágosítást a kártya kiváltásával kapcsolatos kérdésekről. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ez az előzetes tájékoztató munka sikeres, a kártya kiváltása iránt érdeklődő személyek megfelelően tájékozódnak a

kártyához jutás feltételeiről. Ennek is köszönhető, hogy a kiadott kártyákhoz képest a jogosultság hiánya miatt elutasított kártyaigénylések száma nem jelentős. Az állami adóhatóság 2011. május 31-éig csak mintegy 1.750 esetben utasított el START-kártya igénylést, 370 esetben START PLUSZ kártya, 310 esetben pedig START EXTRA kártya kiváltására irányuló kérelmet.

A kártya kiadásának folyamata tehát általában zökkenőmentesen zajlik. Az utóbbi időben az alapanyag beszerzésével kapcsolatos nehézségek okoztak csak némi fennakadást.

A kiadott kártyák darabszám-adatai a munkaerőpiac jellegzetességeiről és változásáról is tájékoztatnak. A pályakezdő fiatalok által kiváltható START-kártya igénylésének szezonja az iskolaévet, illetve a diplomaosztók időpontját követően kezdődik. A START PLUSZ és a START EXTRA kártya darabszám-versenyében pedig az utóbbi a tavalyi évben átvette az elsőséget.

A kártyák kiváltásának közös feltételei

Ezen törvényi szabályok átgondoltságát, egyúttal sikerességét bizonyítja, hogy az elmúlt évek alatt jelentős módosításuk nem vált szükségessé.

Alapvető feltétel, hogy a kártya kiadását kérő álláskereső magánszemély az igénylés időpontjában nem állhat foglalkoztatási jogviszonyban. A kártya igénylésére szolgáló adatlapot még munkába állását megelőzően be kell nyújtania a NAV részére.

A kártyákkal igénybe vehető járulékkedvezmény a munkaadót csak abban az esetben illeti meg, ha a kártya már a munkába lépést megelőző napon érvényes. A kártya érvényessége kezdeteként pedig az igénylés benyújtásának időpontját állapítja meg az állami adóhatóság. Postai úton elküldött adatlap esetén ez az időpont a postára adás napja.

Sok igénylő emiatt szembesül azzal, hogy már nem jogosult a kártya kiváltására. Lényeges tehát, hogy a START-kártyák igénylésére szolgáló adatlap benyújtásának mindenképpen meg kell előznie a foglalkoztatásra, vagy ösz-

töndíjas foglalkoztatásra irányuló jogviszony kezdetének napját. Az adatlapot munkaviszony esetén a munkába lépés napját megelőzően; közszolgálati, szolgálati jogviszony esetén a kinevezés napját megelőzően kell benyújtani.

A T34START jelzésű adatlap a NAV ügyfélszolgálatain szerezhető be, továbbra is térítésmentesen. Azon kevés adóhatósági nyomtatványok egyike, amelyekből – tekintettel az érintettek körére és számára – még jelenleg is létezik nyomdai úton előállított változat. Természetesen kezdettől fogva elérhető a nyomtatvány elektronikus verziója is, amely a NAV honlapjáról tölthető le. A program az adatlap hibátlan kitöltését is segíti. A kitöltött adatlap személyesen, postai úton, és elektronikus úton is benyújtható az állami adóhatóság részére. Utóbbira az ügyfélkapu biztosít lehetőséget, de csak akkor van rá mód, ha a magánszemély már rendelkezik adóazonosító jellel. Ha még nem, csak kinyomtatva juttathatja el az adatlapot a NAV számára. Ha az igénylőnek a START-kártya igénylésének pillanatában még nincs adóazonosító jele, kártyájával együtt adóigazolványához, és ezzel együtt természetesen adóazonosító jeléhez is hozzájut.

A kártyák érvényessége az igénylésük időpontjában kezdődik, és jellemzően két esztendőn keresztül tart. Ez alól a felsőfokú végzettséggel rendelkező pályakezdő fiatal által igényelt START-kártya az egyik kivétel, amely csak egy évig érvényes. A másik kivétel jellemzően a START PLUSZ és a START EXTRA kártya tekintetében fordulhat elő. Utóbbi két kártya ugyanis legfeljebb az öregségi nyugdíjkorhatár elérésének időpontjáig érvényes, ez a feltétel tehát megrövidítheti az érvényesség két éves időtartamát.

A NAV a kártyákat a jogosultak részére 15 napon belül postázza. A kártya kiállítását megelőzően igazolás is kérhető a jogosultságról, nevezetesen a gyártás alatt álló kártyán szereplő adatokról, beleértve az érvényesség időtartamát is.

Az elmúlt évek alatt a NAV számos cserekártyát állított ki a kártyatulajdonosok számára. Nem meglepő, hogy a kártya sok esetben elvész, megrongálódik. Ebben az esetben cserekártya igényelhető, igazgatási szolgáltatási díj befizetése mellett, ez jelenleg 2.200,- Ft. A névváltozás miatt igényelt cserekártya kiállítása díjmentes. Cserekártya készül az érvényesség meghosszabbodása esetén is. Ez egyetlen esetben fordulhat elő: ha a START-kártya tulajdonosa felsőfokú végzettséget szerez, és ha ez a tény egyúttal az érvényességet is meghosszabbítja.

2011. májusának végéig a három kártyatípusból összesen mintegy 5.700 db cserekártyát állított ki az állami adóhatóság.

A kártyatulajdonos foglalkoztatása esetén igénybe vehető járulékkedvezmény érvényesítéséhez a foglalkoztatottnak át kell adnia a kártyát a munkáltatójának, aki azt a kedvezménnyel érintett foglalkoztatás időtartama alatt köteles megőrizni. Ha a munkavállaló egyidejűleg több foglalkoztatási jogviszonyban is áll, a foglalkoztatók közül az érvényesítheti a kedvezményt, amely (aki) a munkavállaló kártyáját a foglalkoztatás időtartama alatt őrzi.

A kártyák között lényeges különbség, hogy a pályakezdő fiatalok álláskeresését segítő START-kártya csak egyetlen alkalommal váltható ki, a START PLUSZ és START EXTRA kártya azonban többször is igényelhető, ha a magánszemély ismét megfelel a jogosultság feltételeinek.

START-kártya a pályakezdő fiatalok részére

A START-kártya célja kezdettől fogva az volt, hogy elősegítse a pályakezdő fiatalok munkába állását. A kártya kiváltásának egyik feltétele az életkorhoz és a végzettséghez kötődik, és ez nem változott. A kártya középfokú végzettség esetén a 25. életév, felsőfokú végzettség esetén a 30. életév betöltéséig igényelhető. A kártya érvényessége nem is lépheti túl ezen időpontokat. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a felsőfokú végzettséggel könnyebb az első állás sikeres elnyerése, ennek megfelelően módosultak időközben az érvényességi időtartamra vonatkozó szabályok. Középfokú végzettséggel továbbra is két évig, de felsőfokú végzettséggel már csak egy évig lehet érvényes a kártya.

A START-kártyák kiadása során szerzett tapasztalatok alapján külön hangsúlyozandó, hogy a kártya kiváltására csak akkor jogosult a fiatal, ha korábban még nem létesített foglalkoztatási jogviszonyt. A jogosultság kizáró oka ezen túl a korábban fennállt, vagy még fennálló megbízási, vállalkozási szerződésen alapuló jogviszony, továbbá az egyéni vállalkozóként végzett munka. Nem számít azonban kizáró oknak, ha a foglalkoztatási jogviszony a tanulói, illetve hallgatói jogviszony mellett, vagy az iskolai szünet időtartama alatt állt fenn.

Szintén nem kizáró ok a jogosultság tekintetében, ha az igénylőt a tanulmányai befejezése és a kártya igénylése közötti időszakban kizárólag alkalmi munkavállalói könyvvel

foglalkoztatták, vagy 2010. április 1-jét követően az egyszerűsített foglalkoztatás körébe tartozó alkalmi munkára létesített jogviszonyt.

Szintén lényeges törvényi feltétele a kártya kiváltásának, hogy kizárólag a tanulmányok befejezését vagy megszakítását követően igényelhető. Talán ez a kérdés az, amely a legtöbbször előkerül az érintett fiatal előzetes tájékozódása során az ügyfélszolgálatokon. Az egyetemi vagy főiskolai hallgató még nem jogosult a kártya kiváltására. Ez független attól, hogy az oktatás nappali, esti, levelező vagy távoktatás képzési formában történik. A tanulmányok befejezését követően azonban a kártya kiváltható, amennyiben az igénylő az egyéb feltételeknek megfelel.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján szintén említendő a felsőfokú végzettség megszerzésére vonatkozó bejelentési kötelezettség kérdése, illetve az, hogy ez hogyan befolyásolja a kártya érvényességét. Ha a középfokú végzettség alapján kiváltott START-kártya tulajdonosa a kártya érvényessége alatt felsőfokú végzettséget szerez, köteles azt és a végzettség megszerzésének időpontját munkaadójának és az állami adóhatóságnak haladéktalanul bejelenteni.

Felsőfokú végzettség megszerzésére a START-kártya érvényességének időtartama alatt értelemszerűen akkor kerülhet sor, ha a fiatal középfokú végzettséggel rendelkezett, a kártyát felsőfokú tanulmányainak megszakítását követően igényelte, és tanulmányait a kártya érvényességének időtartama alatt folytatja és sikeresen befejezi.

Lényeges, hogy a középfokú végzettséggel kiváltott START-kártya érvényessége nem rövidülhet le a felsőfokú végzettség miatt. Ha a START-kártya érvényessége azért rövidebb egy évnél, mert a jogosult 25. életévének betöltésével lejár, a felsőfokú végzettség megszerzése meghosszabbíthatja a kártya érvényességét. A START-kártya érvényességi ideje alatt, tehát legkésőbb a 25. életév betöltése napján megszerzett felsőfokú végzettség legfeljebb egy évvel hosszabbítja meg a START-kártya érvényességét. A START-kártya érvényessége a kártya eredeti kiállításától számított legfeljebb két évig tart. Ha a felsőfokú végzettség megszerzése a START-kár-

tya érvényességét meghosszabbítja, az állami adóhatóság cserekártyát állít ki a kártyatulajdonos részére.

Ha az igénylő a START-kártya érvényességi ideje lejártát, illetőleg a 25. életéve betöltését követően szerez felsőfokú végzettséget, a lejárt érvényességű kártya érvényességi ideje nem változik. Az igénylő újabb START-kártyára sem válik jogosulttá, tekintettel arra, hogy a START-kártya kiváltására csak egy alkalommal van lehetőség.

START PLUSZ kártya a tartósan álláskeresőknek és a kismamáknak

A START PLUSZ kártya és a START EXTRA kártya bevezetése, illetve a kártyák által biztosított járulékkedvezmények meghatározása 2007-ben, a már két éve sikeres START-kártyával szerzett tapasztalatok alapján történt. Az új kártyák elsősorban a tartósan álláskeresők elhelyezkedését segítették és segítik. A START PLUSZ kártya kiváltására jogosultak másik nagy köre a munkaerőpiacra visszatérő, állást kereső kismamák közül került ki. Utóbbiak esetén a bevezetést követően kedvezően változtak a kártya érvényességi időtartamának szabályai. Ha a kártyát a kismama a gyermek egyéves korának betöltését követően, a gyermek után igénybe vett gyes folyósítása mellett igényelte, kezdetben nem haladhatta meg kártya érvényessége a gyes lejártának időtartamát. Ez a feltétel utólag módosult, a gyes lejártá már nem jelenti az érvényesség végét. A kedvező változás a már érvényes kártyával rendelkező kismamákat is érintette. A rövidített érvényességű kártyák helyett az érintett kártyatulajdonosok díjmentesen kaptak új, két év érvényességi időtartammal rendelkező START PLUSZ kártyát.

Jogosult tehát a START PLUSZ kártya kiváltására – a szinte kezdettől fogva változatlan feltételek alapján – az a magánszemély

- aki a gyes, a gyed, a gyet, valamint az ápolási díj folyósításának megszűnését követő egy éven (365 napon) belül kíván foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesíteni;
- aki a gyermek egyéves korának betöltését követően, a gyermek után igénybe vett gyes folyósítása mellett kíván munkát vállalni;
- akit az állami foglalkoztatási szerv a kártya igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig – pályakezdő álláskereső esetében 8 hóna-

pon belül legalább 6 hónapig – álláskeresőként nyilvántartott.

Mindhárom kártyára igaz, hogy a jogosultságra vonatkozó nyilatkozatot jellemzően okirattal kell igazolnia a magánszemélynek. A START-kártya esetén még csak a felsőfokú végzettség számít igazolandó ténynek, a START PLUSZ kártya igénylése során azonban bármely álláskeresői kategóriába is tartozik az igénylő, ezt igazolnia kell. Az illetékes egészségbiztosítási, illetve nyugdíjbiztosítási szervtől beszerzett igazolás, illetve határozat másolatát az adatlap-hoz kell csatolnia.

START EXTRA kártya az 50 év felettieknek és az alacsony végzettséggel rendelkezők számára

A START EXTRA kártya által támogatni kívánt álláskereső nagyobb köre kezdetben a START PLUSZ kártyához hasonlóan a tartósan álláskereső magánszemélyek voltak, akik azonban 50 évet elérő életkoruknál vagy kizárólag alacsony képzettségükkel fogva fokozott hátránnyal rendelkeznek a munkaerőpiacon. A kártyával igénybe vehető kedvezmények nagysága is ehhez a helyzethez igazodik. A START EXTRA kártyával rendelkező munkavállaló foglalkoztatása esetén a foglalkoztató nagyobb járulékkedvezményt vehet igénybe, mint ha a munkavállaló START PLUSZ kártyával rendelkezne. A kártyajogosultak közé a későbbiekben kerültek a rendelkezésre állási támogatásban részesülő, majd – helyükbe lépve – a bérpótló juttatásra jogosult álláskereső.

A START EXTRA kártya jogosultsági feltételeit érintő kedvező változásnak számít, hogy már nem feltétele kiváltásának a tartós állásnélküliség. Elegendő, ha az állami

foglalkoztatási szerv az igénylés időpontját megelőzően 3 hónapig álláskeresőként tartja nyilván a magánszemélyt. Lényeges, hogy a jogosultság megszerzéséhez ennek a minimum három hónapnak az igénylés időpontját közvetlenül megelőzően, összefüggően kell fennállnia.

Összefoglalva, jelenleg az alábbi feltételeknek megfelelő álláskereső személy válthatja ki a START EXTRA kártyát:

- akit az állami foglalkoztatási szerv a kártya igénylésének időpontját megelőzően legalább 3 hónapig álláskeresőként nyilvántartott, ha az ötvenedik életévét betöltötte, vagy életkorra való tekintet nélkül legfeljebb alacsony fokú iskolai végzettséggel rendelkezik; vagy
- aki bérpótló juttatásra jogosult.

A START PLUSZ kártya és a START EXTRA kártya a hatályos törvényi rendelkezések alapján 2011. december 31-éig igényelhető. A munkaadót ezen kártyák alapján legfeljebb 2013. december 31-éig illeti meg a járulékkedvezmény.

Összegzésül megállapíthatjuk, hogy mind a statisztikai adatok, mind pedig az adóhatósági tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a START-kártya program sikeres eszköznek bizonyult az álláskereső elhelyezkedésének elősegítéséhez. Az egyes kártyák kiváltásának feltételrendszere jól körülhatárolja a támogatni kívánt, a munkaerőpiacon egyébként hátránnyal induló társadalmi csoportokat. Számtalan eszköz létezik arra, hogy a fokozottan hátrányos helyzetben lévő álláskereső elhelyezkedése könnyebb legyen, de a START-kártya, a START PLUSZ kártya és a START EXTRA kártya már bizonyított, elmondhatjuk, hogy beváltotta a hozzá fűzött reményeket.

DR. ÁCS ISTVÁN